

mértékével kell mérni. És ha így ítéljük meg, még mindig van rajta dicsérni való. A paizsot tartó Victoria jó mintának fölhasználásával készült és a compositio elég ügyesen van a discusba belé helyezve. A szerény mű készítője nevét nem ismerjük. A lámpa aljára bekarczolt két betű : P. S.-nek értelme nem állapítható meg.

Hampel József.

A PUSZTA-GÉCZI LELET.

(1-ső tábla.)

A kelta leletek szaporodnak nálunk, Soprony mellett, a mint halljuk, egy kelta temető fedeztetett fel, Pusztá-Géczről Nógrádmegyében egy teljes sírleletet küldött be Dubraviczky A. úr a nemz. muzeumnak, melynek kelta jellege kétségtelen. Ez is, mint a sokszor említett szobipolyparti, a pilínyi stb., kizárólag vas tárgyakat tartalmaz, melyeket mellékelt táblán hiven lerajzolva látunk. A kard (1. sz.) minden tekintetben hasonlít az eddig Magyarországon és Svajczban talált kelta kardokhoz, hosszú markolatával, a keresztvéd hiányával, és rövid hegyével, mely szúrásra alkalmatlan, ez azonban jobban kitűnik a 2. sz. alatti töredékből mint az 1. sz. a. egész kardból, melynek hegye rozsdáevett. Mind a kettő meg van hajolva, tehát nem aczéلبól készült, hanem vasból, mi szintén jellemző a kelta kardoknál; a hüvelynek csak egy kis töredéke maradt meg, a 3. sz. a. látható. A láncz, mely a kelta kardoknál ritkán hiányzik, e leletnél nincs meg, csak a végét alakító csatforma karika maradt fenn 5. sz., mely a kard lánczkötőjét az övhez csatolta. A szokásos paizs-markolat is hiányzik, helyette két négyszög vaslemezt látunk 4 a, 4 b, s a keresztmetszetet 4 c alatt, melyek belső részeiről valószínűleg egy kúp emelkedett ki; ennek azonban csak oly jelei maradtak fenn, melyek biztos következtetésre elégtelenek; feltevésünk szerint ezen lemezek a felettök emelkedő paizsdudor megerősítésére, a bőrrrel bevont fapaizson, szolgáltak. Itt van továbbá a jellemző kelta fibula, vagy ruhakapocs, melynek hátulsó része visszakanyarodik az ívhez, lásd 7 a, 7 b, 7 c, alakjában rokon a svájci

és magyarországi kelta leleteknél előforduló fibulákkal. Különös a 6. sz. alatti hengeridomú tekercs megmaradt részlete vasból; bronzból az ily hengeridomú tekercs mint karvédek épen nem ritkák, vasban ezen alak legelőször fordul elő a pusztagéczi leletben, mintegy átmenetül szolgálván a bronzkori és vaskori formák közt.

S itt egy egészen különböző kérdés merül fel, az tudniillik vajjon a Duna közép medenczében Nagy Sándor idejétől a római császárságig történelmileg is bebizonyított kelta lakók csak vaskoriak voltak-e, vagy már a bronzkorban is itt éltek-e, a mi jóformán azon kérdéssel azonos: Adjunk-e hitelt a Liviusban s késő római görög írókban említett hagyománynak, hogy a magyarországi és olaszországi kelták, a Gallusok és Galaták, valóban Tarquinius király idejében vándoroltak-e ki a mostani Franciaországból, vagy pedig az eredeti kelta vándorlásnál, Ázsiából, nem maradtak-e meg a Duna s a Pó síkságain; míg egy másik részök tovább vándorolva Francia- s Angolországot foglalta el s telepítette meg; szóval a dunamelléki galaták nem-e azon nép, mely a bronzműveltséget hozta be hazánkba? A rómaiak az Alpeseken túl mindenütt kelta népekre akadtak, a leghatalmasabbakra Franciaországban, ismerték őket szomszédságukban Felső-Olaszországban, ott találták Svájcban, ott a Duna vidékén, mi tehát természetesebb, mint hogy ezeket mind onnét származtatták, hol legszamosabbaknak tapasztalták, Franciaországból. A hagyomány mondaszerű volta már onnan is kitünik, hogy több népek mondáival azonos, hogy t. i. két testvér vezet a kivándorlókat s a madarak röpte lesz kalauzok.

Nem akarjuk egyelőre ezen fontos kérdés megoldását megkísérteni, melynek megfejtésére eddigelé nem birunk elégséges adatokkal, melyre nézve azonban minden új kelta lelet némi felvilágosítást nyújthat. Kivánatos tehát, hogy azok, kik régészettel foglalkoznak, minden új leletet jelentsenek fel a társulatnak, az egyik lelet sokszor világot vet a másokra. A fokorú aranyleletnél például, melyet a tizenkét arany csavart nyakláncz (Torques) keltának jellemez, a kar-

perecz alakja azonos a szebeszlói bronzlelet diadémajáéval, a puszta-géczi kelta vaslelet hengeridomú karvédje hasonló a gyakori bronz karvédekhez, a kelta vas fibulának alakja sokszor találja hasonmását, úgy bronz, mint arany fibulákban, például a pozsonyi luteránus lyceum gazdag őstörténelmi gyűjteményében, mely fájdalom évtizedek óta még mindig nincs felállítva, s felsőbb tanintézetnél (!) skatulyába begöngyölve a tudós világ szeme elől el van rejtve.

Mindezek oly adatok, melyek valószínűvé teszik, hogy a galaták csakugyan a régi bronznép volnának, de sok adatra van még szükségünk, mielőtt ezen feltevés valódiságát bebizonyítottunk mondhatnók, mert a régésznek legelső kelléke az óvatosság.

Pulszky Ferencz.

MOKYANUS NÁDOR PECSÉTJE 1286. ÉVBŐL.

A közel múlt napokban a Sóvári Soos család által a muzeum könyvtárába letéteményezett érdekes oklevelek között van Mokyanus nádor, Suprun, Musun és Sumugh comese által egy 1286-ik évben kiadott oklevél,¹ melynek rövid kivonata szerint András, Buthkay András fia, egy papnak halálos megsebesítéseért és szolgájának meggyilkolásáért és több tárgynak elidegenítése végett Ásván nevű unghmegyei birtokát vérdíj-váltásgúl Tamás comesnek Symon fiának átadja. Ezen okmányon függ piros és sárga selyem-sodraton Mokyanus nádornak viaszba nyomott címeres pecsége, mit a 2-ik számú rajzban bemutatni és ismertetni szerencsés lehetek.

A pecsét átmérője 6.5 centiméter belső gömbölyű keretében van a szívalakú paizs, melynek közepén egy vízszintes, a paizsból kiemelkedő, damascirozott, egy centiméter szélességű pólya húzódik keresztül. Körirata, a hiányok kiegészítésével, a következő: † S(MOKIA)NI PALAŽINI. A címér egyszerűsége az eredeti pecsétnyomó elkészítésében nem tételez

¹ KATONA, *Hist. crit.* tom. VI. pag. 927. — FEJÉR, *Cod. dipl.* V. 3. 333. l.